

JUHLAJULKAISU

**SUOMALAINEN
LAKIMIESYHDISTYS**

1898 · 22/10 · 1948

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

TOIMITUSKUNTA:

AARNE REKOLA

V. MERIKOSKI

TAUNO TIRKKONEN

ILMARI MELANDER

TYRVÄÄN KIRJAPAINO OY - VAMMALA 1948

ISSN 0356-7222

ISBN 978-951-855-702-2 (PDF)

Väinö Vihma

Vahingonkorvauksen korosta

I. Laissamme ei ole mitään suoranaisia säännöksiä viivästysvahingon korvaamisesta vahingonkorvauksen viivästyessä. Oikeudenkäyttökin tässä kysymyksessä on meillä samoin kuin Ruotsissakin varsin kirjava. Tavallisimmin tuomitaan varsinkin alioikeuksissa vahingonkorvausmäärälle 5 %:n korko haasteen tiedoksiantopäivästä, harvemmin 5 tai 6 % vahingon syntymisen ajankohdasta tai muusta erääntymispäiväksi katsotusta päivästä, kuten esim. määräajoin suoritettavan elatusavun maksupäivästä. Yleensä kiinnittävät tuomioistuimet, varsinkin alioikeudet, liian vähän huomiota korkokysymykseen. Sehän onkin sikäli ymmärrettävissä, että korkokysymys on usein vähäpätöinen verrattuna kysymykseen siitä, onko vahingonkorvausta lainkaan tuomittava ja, myönteisessä tapauksessa, kuinka paljon. Lisäksi suhtautuvat asianosaiset — ja valitettavan usein myöskin heidän lainoppineet asianajajansakin — samasta syystä usein ilmeisellä välinpitämättömyydellä vaadittavaan korkoon, niin että tavallisesti pyydetään määriteltyä vahingonkorvausta vain »laillisine korkoineen». Siitä taas seuraa, että korkoa tuomitaan sellaisissa tapauksissa vain 5 % haasteen tiedoksiantopäivästä lukien. Ylioikeuksissa on kyllä tapana tutkia tarkoin myöskin kysymys vahingonkorvausmäärän korosta, mutta ensiksikään muutoksenhaut nimenomaan korkokysymykseen nähden eivät ole tavallisia ja toiseksi rajoittaa ylioikeudenkin mahdollisuuksia sääntö »ne ultra petitem»; ei voida tuomita korkoa pitemmältä ajalta eikä korkeamman prosentin mukaan, kuin mitä jutussa on vaadittu. Näistä syistä vain varsin harvat ylioikeuksien ratkaisut pääsevät kuvastamaan k.o. tuomioistuimen todellista kantaa korkokysymykseen nähden.¹

¹ Vrt. Vihma, Palovakuutusopimus, Turku 1948, s. 330 muist. 17.

Edellämainitut seikat ovat mielestämme riittävänä aiheena siihen, että kysymys vahingonkorvausmäärän korosta ja samalla myös koko viivästysvahingosta otetaan teoreettisen, vaikkapa vain pääpiirteittäisenkin käsittelyn kohteeksi.

II. 1. Vahingonkorvauksen määrää koskeva pääsääntö vahingonkorvausoikeudessamme on, että täysi vahingonkorvaus on suoritettava.² Tällöin tietenkin edellytetään, että vahingonkorvausvelvollisuuden yleiset edellytykset ovat olemassa. Vahinko tulee täysin korvatuksi vain siinä tapauksessa, että tapahtunut vahinko korvataan täydellisesti *heti*, kun se on syntynyt.³ Rahavahinko on korvattava yhtä suurella rahamäärällä, esinevahinko taas arvion mukaan rahalla tai, eräin edellytyksin,⁴ luonnossa. Koska vahingonkorvaus on suoritettava heti vahingon tapahduttua, seuraa siitä, että esinevahingon suuruuden arvioiminen rahassa on silloin tapahtuva vahingon syntymisen ajankohdan arvon mukaan.⁵ Mahdollinen arvonnousu vahingon syntymisen ja vahingonkorvauksen suorittamisen välisenä aikana voi kyllä sekin tulla korvattavaksi, mutta viivästysvahingona, kuten edempänä tulemme osoittamaan.

² RL 9:2. — *Montgomery*, Handbok i Finlands allmänna privaträtt, Helsingfors 1889, s. 670 ss.; *Wrede*, Obligationsrättens allmänna del, 4 uppl., Helsingfors 1942 s. 45; *Serlachius-Cederberg*, Suomen yleisen obligatsioonioikeuden oppikirja, Helsinki 1927, s. 113; *Ekström*, Privaträttens allmänna läror, Helsingfors 1924, s. 915; *Kivimäki*, Siviilioikeuden yleiset opit pääpiirteittäin, 2 painos, Porvoo 1945, s. 187; *Stang*, Erstatningsansvar, Oslo 1927, s. 412; *Karlgren*, Skadeståndsläran, Lund 1943, s. 142; *Ussing*, Erstatningsret, Nyt Optryk, København 1947, s. 169.

³ *Winroth*, Strödda uppsatser IV, Om skadestånd, 2 uppl., Upsala 1907, s. 326; *Stang* s. 412; *Øvergaard*, Norsk erstatningsrett, Oslo 1942, s. 322.

Vahingonkorvausvelvollisen joutuessa konkurssiin on huomattava, että vaikka vahingonkorvaussaatava *erääntyy* säännönmukaisesti maksettavaksi vasta vahingon synnyttyä, tuo saatava kuitenkin *syntyy* jo vahinkoa aiheuttavan tapahtuman sattuessa, vaikka itse vahinko syntyisi myöhemminkin. Jos siis vahinkoa aiheuttava tapahtuma on sattunut ennen konkurssin alkamista, on vahinkoa kärsineen valvottava vahingonkorvaussaatavansa konkurssissa, vaikka tapahtuman seuraus (vahinko) syntyisi vasta konkurssin alkamisen jälkeen, vrt. KS 25 § 1 mom. ja 24 § 3 mom. Samoin *Stang* s. 385 ss.; *Øvergaard* s. 322.

⁴ Ks. *Kivimäki* s. 194 ss.

⁵ *Winroth* s. 325. — Vrt. *Ekström* s. 928; *Kivimäki* s. 188; *Platou*, Forelaesninger over udvalgte Emner af Privaträttens almindelige Del, Kristiania 1914, s. 581 ss.; *Karlgren* s. 144.

Huomaa myös Vakiin 37 §:n 1 mom:n ja 38 §:n sanat: »välittömästi ennen vakuutus-tapahtumaa», jotka osoittavat vahingon syntymistä *välittömästi* edeltäneen ajankohdan arvon määrääväksi.

Vahingonkorvausvelvollisuuden laajuuteen nähden on huomattava, että korvaus on määrättävä vahinkoakärsineen *subjektiivisten* olosuhteiden mukaan. Hänen kokonaisuutensa on korvattava.⁶ Milloin esinevahingosta on kysymys, korvataan tuhoutunut tavara sen vuoksi vaihtoarvon eli objektiivisen arvioperusteen mukaan vain silloin, kun ei voida todistaa vahinkoakärsineen vahingon olevan suuremman.⁷ Senpä tähden ei korvattavan esineen myyntihinta yleensä riitäkään vahingonkorvaukseksi muulloin kuin silloin, kun kysymyksessä on todella myytäväksi tarkoitettu tavara kuten kauppiaan tavaravarasto tai sellaisen osa. Tuollaisilla tavaroillaan ei kauppiaillekaan ole suurempaa arvoa kuin niiden myyntihinta. Muissa esinevahingotapauksissa on oikeana lähtökohtana uuden, tuhoutuneen kaltaisen tavaran hankintahinta.⁸ Jos tuhoutunut esine ei kuitenkaan ole ollut uusi, mikä esim. rikokseen perustuvan vahingonkorvauksen kysymyksessä ollessa on tavallisinta, on uuden esineen hinnasta vähennettävä, mitä tuhoutunut esine oli arvossa menettänyt iän, käytön, käyttökelpoisuuden vähenemisen tai muun syyn takia.⁹ Jos esine taas on vain vahingoittunut, muttei tuhoutunut, ja jos se voidaan korjaamalla saada entiselleen, riittää korjauskustannusten korvaaminen vahingonkorvaukseksi.¹⁰

2. Lausuiimme edellä, että vahingonkorvaus on täydellinen vain silloin, kun vahinko korvataan heti. Ellei sitä heti sen synnyttyä korvata, ei vahinkoakärsinyt tule saaneeksi täyttä korvausta. Selvä johtopäätös siitä pääsäännöstä, että vahinko on täysin korvattava, on siis, että vahingonkorvaus on suoritettava heti.

Mutta useimmissa tapauksissa ei vahingonkorvausta suoriteta heti vahingon tapahduttua. Monesti puuttuu korvausvelvolliselta siihen halu,

⁶ Forsman, Bidrag till läran om skadestånd i brottmål enligt finsk rätt, Helsingfors 1893, s. 126 ss.; Ekström s. 909; Kivimäki s. 187 ss.; Platow s. 583; Stang s. 290 ss.; Øvergaard s. 313; Karlgren s. 142; Ussing s. 169.

⁷ Kivimäki s. 188.

⁸ Myyntihintaa pitävät oikeana korvausperusteena vielä Winroth s. 322 ja Grotenfelt, Kommentar till strafflagen, Helsingfors 1910, s. 251. — Tekstissä esitetyllä kannalla ovat m.m. Stang s. 308 ss.; Øvergaard s. 314; Karlgren s. 143; Ussing s. 170. Ks. myös VakL:n 38 §.

⁹ Ks. VakL:n 37 § 1 mom. Samoin Stang s. 309. — Vrt. myös Winroth s. 323.

¹⁰ Winroth s. 322; Grotenfelt s. 251; Stang s. 308; Karlgren s. 143.

mutta usein ei korvaaminen heti paikalla ole käytännössä mahdollista, vaikka haluakin olisi. Silloin kärsii vahinkoakärsinyt vielä lisää vahinkoa.

Milloin kysymyksessä on esinettä kohdannut vahinko, voi lisävahinkoa syntyä kahdella tavoin. Jos vahinkoakärsinyt on vahingon tapahduttua heti ostanut tuhoutuneen esineen sijaan uuden, on hänen täytynyt käyttää tuohon ostamiseen rahavaroja — joko omia tai velaksi otettuja — joita ei olisi tarvinnut sitoa tuohon tarkoitukseen, ellei vahinkoa olisi tapahtunut. Hän kärsii siis korkotappiota tämän ostoksen vuoksi. Tuon korkotappion suuruus on useimmiten riippuvainen siitä, onko hän käyttänyt kauppaan omia rahavarojaan vai velaksi ottamiaan rahoja. Ellei taas vahinkoakärsinyt ole ostanut tuhoutuneen esineen sijaan heti uutta tai ellei hän ole voinut saada vahingoittunutta esinettä, esim. tehtaan konetta, heti korjatuksi, kärsii hän lisävahinkoa sen haitan tai tappion muodossa, että hän joutuu olemaan vailla tuota tuhoutunutta tai vahingoittunutta esinettä (tehdas esim. seisoo) niin kauan, kunnes hän, saatuaan vahingonkorvauksen, voi ostaa uuden esineen tuhoutuneen sijaan tai kunnes hän on saanut vaurioituneen esineen korjatuksi. Ja jos sanotunlaiset tavarat ovat markkinoilla nousseet hinnassa vahingon tapahtumisen ja uuden esineen ostamisen välisenä aikana, koituu hänelle vielä lisäksi sekin vahinko, mikä hinnannoususta aiheutuu.

Milloin kysymyksessä taas on suoranainen rahavahinko, esim. rahavarkaus, syntyy vahinkoakärsineelle vahingonkorvauksen viivästyessä lisävahinkoa säännöllisesti korkotappion muodossa, mutta saattaapa hän kärsiä korkotappiota suuremmankin lisävahingon. Jos hän esim. olisi käyttänyt rahat suunnittelemaansa edulliseen kauppaan tai maksaakseen jonkin oman määräaikaisen suorituksensa, jonka viivästymisestä hän on velvollinen maksamaan korkean sopimussakon, saattaa hänen lisävahinkonsa olla yleisen korkokannan osoittamaa korkotappiota huomattavastikin suurempi.

Kun pääperiaate kerran on, että vahinko on täysin korvattava, niin ei voi olla epäilystä siitä, että kaikki tällainen lisävahinko — viivästysvahinko — on vahingonkorvausvelvollisen myöskin korvattava vahinkoakärsineelle.¹¹

¹¹ Winroth s. 326; Serlachius-Cederberg s. 43 ss.; Stang s. 412; Øvergaard s. 319; Karl-gren s. 143. — Vrt. myös Lassen, Haandbog i Obligationsretten, Almindelig Del, 3 Udg., Kjøbenhavn 1917—1920, s. 352; Ussing s. 174.

III. Käsiteltyämme edellä tuota vahingonkorvausoikeuden periaatetta vahingonkorvauksen täydellisyydestä on meidän syytä vielä, ennenkuin käymme käsiksi viivästysvahingon korvaamiseen vahingonkorvauksen viivästyessä, luoda katsaus viivästysvahingon korvaamiseen sopimussuh-teissa.

1. Toisinaan tehdään sopimusta solmittaessa erityinen välipuhe sen varalta, että jommankumman sopimuskumppanin sopimuksenmukainen suoritusvelvollisuus viivästyy. Sellaisen *lex commissorian*, jonka mukaan irtaimen esineen kauppa purkautuu, ellei kauppahintaa suoriteta sovitussa ajassa, ei kylläkään voitane sanoa sisältävän mitään *vahingonkorvaussopi*-musta, ellei purkamisehtoon liity lisäksi sopimussakkoa. Mutta milloin siihen on liitetty välipuhe sopimussakosta tai milloin muuhun sopimukseen, kuten esim. urakasopimukseen tai kuljetussopimukseen on liitetty väli-puhe siitä, että sopimuksentekijä sitoutuu sopimuksen täyttämisen viiväs-tyessä suorittamaan sopimuskumppanilleen sovitun tai sovitulla perus-teella määrättävän rahamäärän, sopimussakon, on kysymyksessä selvä so-pimus viivästysvahingon korvaamisesta. Myös ns. purkamisehto voi itse asiassa sisältää samankaltaisen sopimuksen. Niinpä kun esine on vähittäis-maksukaupalla myyty ehdoin, että ellei vähittäismaksuerää määräaikana suoriteta, sopimus purkautuu ja myyjä saa myydyn esineen takaisin ollen lisäksi oikeutettu pitämään jo suoritetut vähittäismaksuerät, on viimeksi-mainittu välipuhe itse asiassa sopimus viivästysvahingon korvaamisesta.

Joskus sovitaan velaksiannon yhteydessä erityisestä viivästyskoron maksamisesta, ellei velallinen määräpäivänä velkaansa suorita. Tällainen välipuhe voidaan tehdä sekä sellaisen velaksiannon yhteydessä, jossa ta-vallisesta korosta on sovittu, että myös sellaisen velaksiannon yhteydessä, joka muuten on koroton. Milloin erityissopimus viivästyskorosta liittyy korolliseen velaksiantosopimukseen, mikä onkin tavallisempaa kuin sellai-sen sopimuksen liittäminen korottomaan velaksiantoon, on viivästysajan korko yleensä velkasopimuksen tavallista korkoa korkeampi. Jos viiväs-tyskorkoa koskevan välipuheen ohella on vielä sovittu siitäkin, että velal-linen on viivästyskoron lisäksi velvollinen korvaamaan velkojalle viiväs-tyksestä mahdollisesti koituvan muunkin vahingon, on tuollaistakin sopi-musta epäilemättä pidettävä pätevänä. Mutta ellei viivästyskorkoa kos-kevan välipuheen ohella muun vahingon korvaamisesta ole mitään sovittu,

voitaisiin ehkä katsoa, ettei sellaisen korvaaminen silloin voi tulla kysymykseen. Sillä kun viivästyskorosta on tehty nimenomainen välipuhe, mutta sen ylittävän vahingon korvaamisesta ei ole mitään sovittu, voidaan kenties ajatella velkojan tyytyneen siihen, että viivästyskorko on riittävä korvaus hänen kaikesta mahdollisesta viivästysvahingostaan.

Tällainen johtopäätös voi kuitenkin olla hätäkoity. Sopimukseen perustuvan lajiesinevelan suoritusvelvollisuuden viivästyessähän on velallinen velvollinen tuottamuksestaan riippumatta suorittamaan viivästysvahingon korvauksena viivästyskoron. Tämä on yksi niistä tapauksista, joissa vahingonkorvausvelvollisuus poikkeuksellisesti syntyy tuottamuksesta riippumatta.¹² Mutta tämä poikkeuksellinen korvausvelvollisuus rajoittuu viivästyskoron maksamiseen. Muuta viivästysvahinkoa ei velallinen ole velvollinen tämän poikkeussäännön mukaan korvaamaan. Mutta jos velallinen on tuottamuksellaan aiheuttanut velkojalle sellaista viivästysvahinkoa, jota viivästyskorko ei riitä peittämään, on asianlaita mielestämme toinen. Silloin on hän vahingonkorvausoikeutemme pääsäännön — culpa-säännön — perusteella velvollinen korvaamaan tuon lisävahingonkin.^{12a} Mainittakoon kuitenkin, että tämä kysymys on tieteisopissa ollut erilaisten mielipiteiden kohteena.¹³ VKL:kin on sen jättänyt ratkaisematta.

¹² Kivimäki s. 173 ss.

^{12a} Näin nimenomaan Sveitsin OR art. 105—107.

¹³ Myöskin Hakulinen, Velkakirjalaki, Porvoo 1947, s. 92 ja 103, panee viivästyskoron suuremman vahingonkorvauksen edellytykseksi velallisen tuottamuksen. — Viivästyskoron suurempaa vahingonkorvausta pitävät mahdollisena, velallisen tuottamuksesta mitään puhumatta, Cederberg, Om gäldenärs skadeståndsskyldighet vid försummad penningbetalning, Bilaga n:o I till Förhandlingar på XIII nordiska juristmötet, Helsingfors 1925, s. 3 ss.; Almén, Om köp och byte av lös egendom, 3 uppl., Stockholm 1934, s. 550 ss.; Marks von Würtemberg-Sterzel, Lagen om skuldebrev jämte dithörande författningar, 2 uppl., Stockholm 1947, s. 46 ss.; af Hällström lausuu nimenomaan, että hänen mielestään velallinen on velvollinen korvaamaan viivästyskoron suuremman vahingon, vaikkei velallisen syyksi voitaisi tuottamusta lukea, JFT 1948 s. 128. — Viivästyskoron suurempaa vahingonkorvausta eivät lainkaan hyväksy Wrede s. 64 ss.; Serlachius (Serlachius-Cederberg) s. 130; Kivimäki s. 189.

Tosin VKL:iin jätettiin ottamatta sen ehdotukseen sisältynyt nimenomainen säännös velkojan vahingonkorvausoikeuden tunnustamisesta viivästyskoron ylittävältäkin osalta, mutta se ei voinut merkitä sanotun vahingonkorvausoikeuden epäämistä velkojalta. Ks. Ehdotusta velkakirjalaki y.m., Helsinki 1986, s. 4 (6 §:n 3 mom.). Samoin Marks von Würtemberg-Sterzel s. 47; Hakulinen s. 91; Palmgren, Översikt av den nya skuldebrevslagstiftningen, Helsingfors 1948, s. 6; af Hällström, JFT 1948 s. 128; mutta päinvastoin Kivimäki, DL 1948 s. 37.

2. Useimmissa tapauksissa ei kuitenkaan ole sopimuskumppanien kesken tehty mitään välipuhetta viivästysvahingon korvaamisesta. Silloin on haettava kysymyksen ratkaisua muualta. Toisinaan voi kauppatapa olla ohjeena kysymyksen ratkaisulle. Mutta sellaista ei kaikkiiin tapauksiin ole käytettävissä ja sitäpaitsi monet kauppatavat soveltuvat vain kauppiaiden välisiin suhteisiin.¹⁴ Laissa ei ole yleisiä määräyksiä viivästysvahingon korvaamisesta, jätävästoin *velaksiantosopimuksista* on sellaisia annettu. Kun viimeksimainittuja voidaan analogian perusteella soveltaa myöskin moniin muihin viivästystapauksiin, on meillä täysi syy ottaa ne tässä tarkasteltaviksi.

Sen tapauksen varalta, että velaksiannossa on sovittu tavallisen koron maksamisesta, vaikkei erityistä sopimusta viivästyskorosta olekaan tehty, on VKL:n 6 §:n 1 mom:ssa säädetty, että viivästysajan korko on suoritettava saman perusteen mukaan kuin tavallinenkin korko eli siis ennen erääntymispäivää maksettava korko.¹⁵ Lain määräys koskee tosin varsinaisesti vain *velkakirjoja*, mutta on analogisesti sovellettavissa myöskin suullisiin velkasitoumuksiin. Mutta jos velkoja voi todistaa kärsineensä viivästyksestä velallisen *tuottamuksen* johdosta adekvaattisesti enemmän vahinkoa, kuin pelkän korkotappion, täytyy katsoa hänellä olevan oikeuden saada velalliselta korvaus myöskin tuosta korkotappion lisäksi syntyneestä vahingosta, niinkuin jo edellä olemme lausuneet.

Jos taas velaksianto on koroton, on viivästysajalta VKL:n 6 §:n 2 mom:n mukaan maksettava korkoa KK 9:10:ssä lausutun säännöksen mukaan¹⁶ eli siis 6 % erääntymispäivästä lukien, milloin erääntymispäivä on määrätty, ja muussa tapauksessa 5 % haasteen tiedoksiantopäivästä.¹⁷ Samalla perusteella kuin lähinnä edellä mainitussa tapauksessa voi velkoja saada korvauksen myöskin sellaisesta vahingosta, jota peittämään viivästyskorko ei riitä.

¹⁴ Ks. *Raninen*, Fob-lauseke hankinta- ja kauppasopimuksissa, Helsinki 1934, s. 35.

¹⁵ Samoin jo ennen VKL:a *Chydenius*, JFT 1894 s. 110; *Eschélsson*, Om skuldebrev enligt svensk rätt, Uppsala 1912, s. 282.

¹⁶ Näin jo ennen VKL:a *Chydenius*, JFT 1894 s. 110.

¹⁷ Eräät tutkijat kuten *Stang* s. 410 ss. ja *Øvergaard* s. 318 ss. tekevät eron viivästyskoron (»morarente») ja oikeudenkäyntikoron (»procesrente») välillä, jolloin edellinen lasketaan viivästyspäivästä ja jälkimmäinen oikeudenkäynnin vireillepanosta alkaen. Mielestämme ei sanottujen korkojen välillä ole tarpeen tehdä tuollaista periaatteellista eroa, sillä kumpikin on itse asiassa viivästyskorkoa.

IV. Tämän jälkeen voimmekin siirtyä pohtimaan varsinaisen pääkysymyksemme ratkaisua. Kuten tämän esityksen alussa jo lausimme ei laissamme ole mitään nimenomaisia määräyksiä viivästysvahingon korvaamisesta vahingonkorvauksen viivästyessä. Kysymys on sen vuoksi koettava ratkaista vahingonkorvausoikeutemme yleisten periaatteiden mukaisesti. Edellä olemme osoittaneet, että täyden vahingonkorvauksen periaatteen mukaan viivästysvahinko on vahingonkorvauksen viivästyessä korvattava. Samaa vaatii epäilemättä myöskin kohtuus.¹⁸ Milloin viivästysvahingon suuruus voidaan todistaa määrältään, on se kokonaisuudessaan korvattava.

1. Tämän soveltaminen tulee kysymykseen ehkä tavallisimmin silloin, kun korvattavan esineen hinta on noussut vahingon syntymisen ja korvauspäätöksen antamisen välisenä aikana. Kuten näet edellä olemme lausuneet, on esinevahingon suuruutta rahassa arvioitaessa vahingon *syntymisen* ajankohdan arvo määräävä.¹⁹ Jollei vahinkoa silloin heti korvata ja esineen hinta nousee, on hinnannousu viivästyksestä aiheutunutta vahinkoa ja sellaisena korvattava. Käytännössä ei menetellä siten, että vahvistetaan maksettavaksi erikseen korvaus esineen arvosta vahingon syntymisen ajankohdan arvon mukaan ja erikseen hinnannoususta aiheutunut viivästysvahingon korvaus, vaan siten, että esineestä vahingonkorvausta määrättäessä sille lasketaan arvoksi kohonnut hinta. Tätä käytännöllistä menettelytapaa vastaan ei ole mitään huomauttamista, kun vain muistetaan, että korvausarvo, milloin vahingonkorvaus johtuu muusta syystä, kuin velvoiteoikeudellisesta sopimussuhteesta, määrätään viimeisen hinnan eli korvauspäätöksen antamisen ajankohdan hinnan mukaan.²⁰ Sitävastoin ei mielestämme yleensä sovi määrätä korvausarvoa vahingon syntymisen ja korvauspäätöksen antamisen väliaikana ehkä vallinneen korkeamman, mutta sitten taas uudelleen laskeneen hinnan mukaan, sillä niin menetellen annettaisiin todellista viivästysvahinkoa suurempi korvaus. Tätä vastaan voidaan kenties huomauttaa, milloin kysymyksessä on kauppiaan kauppatavaroiden korvaaminen, että kauppiashan olisi voinut myydä nuo tavaransa korkeimman hinnan aikana ja että hänen todelli-

¹⁸ Winroth s. 326; Grotenfelt s. 251.

¹⁹ Ks. edellä muist. 3:ssa mainittuja kirjallisuusviittauksia.

²⁰ Ekström s. 928. — Vrt. Karlén s. 144.

Vahingonkorvauksen korosta

nen viivästysvahinkonsa sen vuoksi on määrättävä tuon korkeimman hinnan mukaan, mutta tuo vastaväite pitää paikkansa vain osittain. Voidakseen olla oikeutettu saamaan viivästysvahingon korvauksen lasketuksi korkeimman hinnan mukaan, tulisi kauppiaan näet todistaa, että hän todellakin olisi myynyt tavaran juuri tuona korkeimman hinnan päivänä eikä muulloin.²¹ Ja kun sellaisen seikan todistaminen tavallisesti lienee ylivoimaista, ei mielestämme voida yleensä laskea viivästysvahingon suuruutta muun ajankohdan kuin korvauspäätöksen päivän hinnan mukaan. — On kuitenkin muistettava, että mitä tässä olemme lausuneet korvausarvon määrittämisen ajankohdasta, ei koske sopimussuhteesta johtuvaa vahingonkorvausvelvollisuutta.²²

2. On vielä muitakin tapauksia, joissa viivästysvahingon suuruus voidaan ainakin jotakuinkin täsmälleen todistaa. Jos vahinkoa kärsinyt henkilö on heti vahingon satuttua joko hankkinut uuden esineen tuhoutuneen sijaan tai korjauttanut vaurioituneen esineen entiselleen ja ottanut velkaa hankinta- tai korjauskustannusten maksamiseksi, on hänen viivästysvahinkonsa suuruus, kun hän sitten aikanaan saa korvauksen uuden esineen hankintahinnasta tai vaurioituneen korjauskustannuksista, se korko, jonka hän on ottamastaan velasta väliaikana joutunut maksamaan. Tuo korko on säännöllisesti pankkilaitosten maksamaa talletuskorkoa suurempi ja useimmiten myöskin laissa, KK 9:8:ssa ja 9:10:ssä mainittuja korkoprosentteja korkeampi. Ja se on silloin hänelle korvattava,²³ luonnollisesti edellyttäen, ettei se ole kellekään koronkiskurille maksettavan koron suuruinen, vaan sopusoinnussa vallitsevan yleisen korkokannan kanssa. Jos vahinkoa kärsinyt taas on suorittanut uuden esineen hinnan tai korjauskustannukset omilla pankkitalletuksillaan, voinee hän vaatia viivästysvahinkona ainoastaan sen koron, jonka hän väliaikana on menettänyt otettuaan talletuksensa pois pankista.²⁴ Ja se korkohan on aina vastaavana ajankohtana vallitsevaa velasta maksettavaa korkoa pienempi.

3. Useimmiten on asian laita kuitenkin siten, ettei voida todistaa mitään määrätynsuuruista viivästysvahinkoa syntyneen. Miten on sellaisissa

²¹ Ekström s. 928.

²² Ks. VKL:n 7 § sekä erityisesti myyjän viivästyksen aiheuttamasta vahingonkorvausvelvollisuudesta Palmgren, Om påföljderna av säljares mora, Helsingfors 1936, s. 226 ss.

²³ Øvergaard s. 320.

²⁴ Øvergaard l.c.

tapauksissa meneteltävä? Voidaanko ajatella velaksiannon varalta annettujen viivästyskorkomääräysten soveltamista analogisesti vahingonkorvaukseen?

Kysymyksestä on pohjoismaisessa tieteisopissa lausuttu eriäviä mielipiteitä. *Winroth* lausuu, että jokainen oikeudenloukkauksella aiheutettu vahinko on heti vapaaehtoisesti korvattava, jonka vuoksi sen laiminlyönti on katsottava määrääjän ylittämiseksi, sekä viittaa samalla KK 9:10²⁶:een.²⁶ *Grotenfelt* sanoo, huomautettuaan ensin, ettei vahingonkorvauksen korosta ole mitään lain määräyksiä ja että käytäntö on horjuva, että KK 9:8 ja 9:10 analoginen soveltaminen ja kohtuussyyt puoltavat koron tuomitsemista taloudellisen vahingon korvausmäärälle.²⁶ *Serlachius* lausuessaan, että korkokanta on kuusi sadalta vahingonkorvauksesta, joka ei perustu sopimussuhteeseen, viittaa KK 9:8:aan.²⁷ Ja lopuksi voidaan ehkä vielä mainita, että *Stang* selittää oikeuden vahingonkorvaukseen olevan luonteeltaan korkoak kasvavan ja siinä suhteessa rinnastettavissa oikeustoimen perusteella korkoa kasvaviin velvoitteisiin.²⁸

Mutta on esitetty päinvastainenkin mielipide. *Øvergaard* on sanonut, että säännökset viivästyskorosta määrätystä erääntymispäivästä lähtien koskevat vain määrättyjä sopimusvelkoja eivätkä ole analogisesti sovellettavissa muihin rahasuorituksiin.²⁹

Omasta puolestamme emme epäröi tällaisessa tapauksessa, jossa ei voida todistaa mitään määrätynsuuruista viivästysvahinkoa syntyneen, soveltaa analogisesti KK 9 luvun korkomääräyksiä. Ja koska edellä olemme osoittaneet, että vahingonkorvaus erääntyy maksettavaksi heti, kun vahinko on syntynyt, seuraa siitä, että mielestämme on vahingonkorvausmäärälle maksettava korkoa 6 % vahingon syntymisen päivästä alkaen.³⁰

²⁶ *Winroth* s. 326.

²⁶ *Grotenfelt* s. 251.

²⁷ *Serlachius-Cederberg* s. 44, myös muist. 2.

²⁸ *Stang* s. 412.

²⁹ *Øvergaard* s. 318.

³⁰ Samoin *Winroth* s. 326; *Serlachius-Cederberg* s. 44. *Kivimäki* sanoo vain aivan lyhyesti, että vahingonkorvausmäärälle on maksettava »laillinen korko», s.o. 5 % haastepäivästä, ks. s. 194. *Karlgren* s. 145 ei uskalla lausua omaa mielipidettään kysymyksestä. Vrt. vielä *Lassen* s. 352 ja s. 446; *Stang* s. 412 ss.; *Ussing-Dybdal*, *Gaeldsbrevslovene*, København 1938, s. 119.

Ks. KKO 1933 tied. 169, jossa vahingontekoon perustuvalla vahingonkorvausmäärälle tuomittiin 6 % korkoa haastepäivästä. Kaksi jäsentä tuomitsi vain 5 %. (Valtion-

Vahingonkorvauksen korosta

Tämä koskee aineellisen vahingon korvausta; eikä yksinomaan aineellisen esinevahingon vaan myöskin aineellisen henkilövahingon kuten esim. lääkärinkulujen korvaamista. Mutta onko asianlaita samoin aineettoman vahingon korvaamiseen nähden, ei ole yhtä selvää.

Aineettoman vahingon, kuten kivun ja säryn³¹ tai naisen kunnian ja avioliittoonpääsemismahdollisuuksien vähenemisen,³² korvauksen luonteesta johtuu, ettei oikeastaan koskaan voida sanoa, että vahinko on korvattu. Korvaus on tällaisissa tapauksissa oikeastaan vain lohdutusta tai hyvitystä kärsimyksestä. Niin ollen ei myöskään voida puhua täydestä vahingonkorvauksesta ainakaan samassa mielessä kuin aineellisen vahingon korvaamisesta puheen ollen. Ja silloin ei myöskään viivästyskorvaus — ei myöskään korko — ole välttämätön, joskaan mitään suoranaista estettä sen tuomitsemiselle ei liene olemassa.

arkistossa säilytetystä jutun kirjavihosta käy ilmi, että korvausta vaadittiin vain »korkoineen» ajankohtaa mainitsematta ja että KO tuomitsi korkoa 6 % haastepäivästä. Tähän päätökseen ei haettu muutosta korkoa koskevalta osalta.)

KKO 1935 tied. 406. Korkoa tuomittu 5 % asiamiehen haltuunsa saamiensa varojen kavaltamispäivästä (KK 18:3) lukien. (KKO:ssa säilytetystä jutun asiakirjavihosta käy selville, että jutussa ei ole vaadittukaan korkeampaa korkoa.)

KKO 1938 tied. 172. Korkoa tuomittu 6 % perittyjen ja kavallettujen varojen loppuerän nostamista seuranneen vuoden alusta lukien. (HO oli tuominnut vain 5 % oikeudenkäynnin alusta lukien.)

³¹ Ks. RL 9:21.

³² Ks. AL 9 §.